

Nathalie Le Blanc staat stil bij de frappante feiten die ze al lezend opmerkte.

Zeg haar naam

Reeva Steenkamp. Dat is de naam van de Zuid-Afrikaanse rechtenstudente die door haar vriend vermoord werd. Tijdens een recente documentaire over Oscar Pistorius bekwam ik het ongemakkelijke gevoel dat de jonge vrouw die hij had doodgeschoten een te verwaarlozen detail was in zijn toch echt wel trieste omstandigheden. Arme arme Oscar. En geen woord over zijn eerdere agressieve gedrag of het feit dat Zuid-Afrika een gevaarlijke plek is voor vrouwen, met torenhoge cijfers voor partnergeweld en femicide.

Reeva spookte door mijn hoofd bij het lezen van *The Five* van Hallie Rubenhold, over de vijf slachtoffers van Jack the Ripper. Vrouwen van wie je waarschijnlijk alleen weet dat ze prostituees waren en in 1888 vermoord werden. Maar dat beeld klopt niet, ontdekte historica Rubenhold. Alleen zijn laatste slachtoffer, Mary Jane Kelly, zag zichzelf als een sekswerker. Ze werkte als jonge vrouw in het West End, maar kwam na een omweg langs Parijs in het arme Whitechapel terecht. Ze woonde ten tijde van haar dood samen met haar vriend Joseph Barnett en had al meer dan een jaar niet meer getippeld. Elisabeth Stride, née Gustafsdotter, verliet haar ouderlijke boerderij in Torslander, Zweden, als tiener om als dienstmeid te gaan werken. Ze kreeg syfilis en werd 'gered' door een gelovige familie, die haar migratie naar Londen regelde. Ze trouwde, verliet haar man en verdiende het laatste jaar van haar leven de kost door zich al bedelend als slachtoffer van een scheepsramp voor te doen. Polly Nichols was de dochter van een smid, ze verliet haar gezin toen haar man een openlijke verhouding met de buurvrouw begon en kwam in het armenhuis en later op straat terecht. Annie Chapman trouwde met een koetsier in dienst bij een rijke familie, maar kreeg een drankprobleem, wat voor herhaalde miskramen zorgde en een einde maakte aan haar vrij comfortabele leven. Haar familie probeerde haar te helpen, maar haar verslaving bleek hardnekkig en ook zij kwam in Whitechapel in goedkope pensions en op straat terecht. Kate Eddowes kwam samen met een Ierse straatmuzikant naar Londen, waar ze zingend en liedjes schrij-

vend de kost probeerden te verdienen voor hun drie kinderen. Toen hij naar Noord-Engeland trok, stond Kate er alleen voor, en ja, ook zij werd thuisloos.

Deze vrouwen werden niet vermoord omdat ze zichzelf 'aanboden', schrijft Rubenhold, maar omdat de seriemoordenaar het voorzien had op vrouwen die op straat sliepen. Ze beschrijft niet hoe ze stierven, maar hoe ze leefden. Ook al is ze allesbehalve sentimenteel, dat maakt het een intens triest boek. In het Londen van 1888 was armoede adembenemend ellendig en Mary Jane, Elisabeth, Polly, Annie en Kate begonnen hun leven met een achterstand. Ze hadden elk een persoonlijke lijdensweg en konden, of liever, mochten geen werk doen dat in hun levensonderhoud kon voorzien. Ze leefden van dag tot dag. Of liever, overleefden, koud en nat, in versleten en altijd vuile kleren, met een grommende maag. Om hun zorgen te verdringen, dronken ze. Veel. En dat maakte hen in de ogen van de victoriaanse maatschappij wegwerpmensen, schrijft Rubenhold. "Wie in armoede leefde werd gezien als lui, en vrouwen hadden geen stem en weinig rechten." Dat maakte vrouw én arm zijn hartverscheurend moeilijk in 1888 en dat maakt dit ook een kwaad boek. "De maatschappij zag een vrouw zonder man als overbodig, maar tegelijk moesten ze voldoen aan torenhoge morele standaarden." Wat een vrouw ook overkwam, in de victoriaanse tijd was het altijd haar eigen schuld. "Elke arme vrouw zonder man werd gezien als 'gevallen', de man die hen vermoordde werd een soort bekendheid en zij 'lost women' die niet beter verdienden." Rubenhold wil hun waardigheid herstellen door hun verhaal te vertellen en dat lukt op indrukwekkende wijze. Maar bij elke bladzijde werd ik dankbaarder dat ik in 1969 en niet in 1869 geboren ben.

***The Five. The Untold Lives of the Women Killed by Jack the Ripper*, Hallie Rubenhold, uitgeverij Doubleday, 2020.**

nathalie.le.blanc@knack.be

Wat een vrouw ook overkwam, in de victoriaanse tijd was het altijd haar eigen schuld

KAREL DUERNICKX